

INHOUD

1. INLEIDING.....	3
1.1 Je eigen ontwikkeling benoemen, volgen en zichtbaar maken.....	3
1.2 Begeleiding.....	4
1.3 Stageverslag en beoordeling.....	4
1.4 Tot stand komen cijfer.....	5
1.5 Omvang schoolpracticum 2 O&O.....	5
2. ORGANISATIE.....	7
3. WERKWIJZE.....	8
3.1 Weekjournalen en planning.....	8
3.2 Stageverslag.....	8
4. ALGEMENE OPDRACHTEN EN HET OBSERVEREN VAN LESSEN.....	9
Opdracht 1: Opstellen en uitwerken van leerwerktaken.....	9
Opdracht 2: Organisatie in de school en de vaksectie O&O.....	10
Opdracht 3: Observatieopdracht O&O.....	12
Opdracht 4: Project en lesopbouw.....	13
Opdracht 5: Vakdidactiek O&O.....	14
Opdracht 6: Het voorbereiden en zelfstandig begeleiden van twee O&O-projecten en een ander project.....	14
Opdracht 7: Coachingsgesprekken.....	16
Opdracht 8: Oriëntatie op NLT.....	16
Opdracht 9. Andere klas- en schoolgebonden activiteiten.....	17
Opdracht 10. Niveaubepaling aan de hand van de SBL competenties.....	18
Opdracht 11. Evaluatie, reflectie en visie.....	18
BIJLAGE 1: Schoolpracticum overeenkomst.....	21
BIJLAGE 2: Format Weekjournaal en planning SP2 O&O.....	24
BIJLAGE 3a: Projectvoorbereidingsformulier O&O.....	25
BIJLAGE 3b: Lesvoorbereidingsformulier O&O.....	26
BIJLAGE 4: SBL competentielijst.....	27
BIJLAGE 5: Formulier voor niveaubepaling aan de hand van de SBL competenties – versie student.....	41
BIJLAGE 6: Formulier voor niveaubepaling aan de hand van de SBL competenties – versie vakcoach en/of schoolopleider.....	44
BIJLAGE 7: Rubric voor het stageverslag schoolpracticum 2 O&O.....	47
BIJLAGE 8: Beoordeling verslag schoolpracticum 2 O&O.....	49

1. INLEIDING

Schoolpracticum 2 Onderzoek & Ontwerpen (O&O) is een onderdeel van de Master of Science Education & Communication. Het is een vak waarmee je startbekwaam wordt als eerstegraads O&O-docent in het voortgezet onderwijs.

Doelen van de stage zijn onder andere:

- Een goed beeld krijgen van O&O in de schoolpraktijk
- Ervaring opdoen in het werken met O&O-opdrachten
- Ervaring opdoen met het begeleiden van Technasiumleerlingen
- Ervaring opdoen in het beoordelen van het eindproduct en het proces van de leerlingenteams O&O

Schoolpracticum 2 bestaat uit vier componenten:

1. Oriëntatie op jezelf en de schoolomgeving
2. Leren van ervaren docenten
3. Leren door zelf les te geven
4. Leren door te evalueren

Deze vier componenten zijn uitgewerkt in een aantal opdrachten beschreven in deze handleiding.

1.1 Je eigen ontwikkeling benoemen, volgen en zichtbaar maken

Schoolpracticum 2 O&O is onderdeel van je route om een startbekwame docent te worden. Daarbij hoort een professionele leerhouding en professioneel handelen binnen en buiten de klas.

Om een startbekwame docent te worden is het nodig dat je je eigen ontwikkeling volgt en die ontwikkeling zichtbaar maakt naar anderen. Een belangrijk middel hierbij is het bijhouden van een weekjournaal, het opstellen van leerwerktaken en het schrijven van een stageverslag.

Je bent de hele stageperiode bezig om materiaal te verzamelen op basis waarvan je in de beschouwing laat zien dat je competent bent. Je houdt bij wat je hebt gedaan (opdrachten/leeractiviteiten en leerwerktaken), wat je hebt geleerd en bij welke competentie dat thuishoort. Je zorgt ervoor dat elke week minimaal één ervaring worden uitgewerkt voor je stageverslag. Op deze manier krijg je voor je zelf zicht op je ontwikkeling en kunnen jouw begeleiders je ontwikkeling volgen.

1.2 Begeleiding

Verschillende begeleiders ondersteunen je ontwikkeling. Ieder heeft daarbij een eigen rol.

Schoolopleider

Op je stageschool heb je in de eerste plaats te maken met de schoolopleider. De schoolopleider is degene die overzicht houdt over alle stagiairs op de school. De schoolopleider is de eerstaangewezen persoon om planning en activiteiten mee te overleggen. Hij/zij organiseert de intervisie op school en bespreekt de weekjournalen met je. Daarnaast bespreekt hij/zij de leerwerktaken met jou en de vakcoach.

Vakcoach

Je wordt op de school dagelijks begeleid door een docent uit je eigen vak- of leergebied: je vakcoach. Met je vakcoach bespreek je op welke wijze je de verschillende activiteiten praktisch uitwerkt. Je vakcoach helpt je bij het organiseren daarvan en geeft je feedback. Zo zal je vakcoach bijvoorbeeld je lessen bijwonen en met je nabespreken. Ook bespreekt hij de leerwerktaken met jou en de schoolopleider.

Instituutsopleider

De instituutsopleider is een docent verbonden aan de UT lerarenopleiding die je begeleidt in de stage. Dit is meestal één van de vakdidactici. Bij aanvang van je stage neem je contact op met je instituutsbegeleider en maak je afspraken over de begeleiding.

Docenten UT lerarenopleidingen

Docenten vanuit de UT lerarenopleiding die niet direct bij je stage betrokken zijn kunnen je helpen met specifieke vragen op hun expertisegebied. Deze docenten zijn veelal bereikbaar tijdens contactmomenten en via mail.

Medestudenten

Medestudenten kunnen je feedback geven en ondersteunen. De intervisiebijeenkomsten op de stageschool en op de UT zijn hier bij uitstek geschikt voor. Daarnaast is het handig en goed opdrachten en activiteiten waar mogelijk samen uit te voeren en te bespreken. Op de stageschool kun je samenwerken met studenten van andere lerarenopleidingen.

1.3 Stageverslag en beoordeling

Van het schoolpracticum maak je op basis van weekjournalen, leerwerktaken en opdrachten/leeractiviteiten een samenvattend verslag. Je levert je verslag in bij de instituutsopleider, vakcoach en schoolopleider. Het verslag geeft een samenvatting van de hoofdpunten die je hebt 'geleerd': belangrijke ervaringen, opvallende conclusies, bevestigde verwachtingen, onverwachte gebeurtenissen, toekomstige 'leerpunten' (in de opleiding) voor jezelf. Aan de hand van de zeven beroepscompetenties en de Dublin descriptoren universitaire master geef je, halverwege de stage, aan hoe ver je zelf vindt dat je bent gevorderd. Let erop dat enkele competenties O&O specifiek zijn. Het ingevulde SBL competentieformulier (student versie) leg je voor aan je schoolopleider en/of vakcoach (en eventueel docenten met wie je samen lesgeeft). Hij/zij vult ook een SBL competentieformulier in (vakcoach versie) en geeft daarmee zijn/haar oordeel over in hoeverre jij deze competenties beheerst. Als er op onderdelen verschil bestaat tussen jullie beider oordelen, geven jullie bij opmerkingen aan waarop dit verschil berust.

Samen met je instituutsopleider en vakcoach bepaal je op welke competenties je je gaat focussen om te zorgen dat je het aan het einde van de stage startbekwaam bent.

Aan het einde van de stage vul je opnieuw het SBL competentieformulier (student versie) in en leg je deze opnieuw voor aan je schoolopleider en/of vakcoach (vakcoach versie). Als er op onderdelen verschil bestaat tussen jullie beider oordelen, geven jullie bij opmerkingen aan waarop dit verschil berust.

Als regel zal het schoolpracticum als voldoende worden beoordeeld indien:

1. De opdrachten volgens de vereisten zijn uitgevoerd en voldoende lessen zijn gegeven.
2. Uit de beoordeling op de SBL-competenties blijkt dat je voldoende startbekwaam bent als O&O-docent in de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs.
3. Je in een demonstratieles blijkt geeft van een startbekwaam handelingsniveau, dit ter beoordeling van je vakcoach en/of schoolopleider en de vakdidacticus.

De afronding van het vak vindt plaats door een nabespreking aan de hand van het stageverslag en de ingevulde SBL competentielijsten. De vakdidacticus draagt eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling. Het verslag wordt beoordeeld door de vakdidacticus met raadpleging van de vakcoach en/of schoolopleider. De stage wordt beoordeeld door de vakdidacticus en de vakcoach en/of schoolopleider waarbij de vakdidacticus het eindoordeel bepaalt.

1.4 Tot stand komen cijfer

Schoolpracticum 2 O&O betreft een eindbeoordeling. Hier wordt beoordeeld of je startbekwaam bent als docent. Het cijfer wordt bepaald door het gemiddelde te nemen van het cijfer voor het verslag (zie de rubric) en het cijfer voor de stage, waarbij het eindcijfer alsnog een onvoldoende wordt als het cijfer voor de stage een onvoldoende is. Het cijfer voor de stage wordt vastgesteld aan de hand van de scores op de SBL competenties. Scoor je de gewenste (gemarkeerde) niveau-schalen, dan wordt een voldoende gescoord. Scoor je hoger dan de gewenste niveau-schalen (gemiddeld elk item een half hokje hoger) dan scoor je een ruim-voldoende, of (gemiddeld een hokje hoger) een goed. Scoor je significant lager, dan scoor je onvoldoende.

1.5 Omvang schoolpracticum 2 O&O

Schoolpracticum 2 O&O heeft een omvang van 10 EC (280 uur). Van deze 280 uur besteed je minimaal 90 uren aan klassecontacturen, verdeeld over drie verschillende projecten.

- Je verzorgt één compleet (bestaand) O&O-project in een onderbouwklas.
- Je verzorgt minimaal één compleet (bestaand) O&O-project in een bovenbouwklas. Je start met je stage aan het begin van een project en je loopt mee tot het project afgerond is (meestal na 8 weken).
- Je mag in overleg met je vakdidacticus de overige klassecontacturen zelf indelen. Goede voorbeelden zijn: begeleiden bij verschillende O&O-klassen, het geven van een NLT module, het begeleiden van een O&O-keuzeproject en het begeleiden van een meesterproef. Het is belangrijk dat je deze overige klassecontacturen grotendeels (>70%) zelf verzorgt en dat je gedeeltelijk of volledig te maken hebt met bovenbouwleerlingen.

Samenvattend:

Totale omvang: 280 uur		
Zelf te verzorgen lessen - Onderbouwklas O&O - Bovenbouwklas O&O - Keuze	Andere klasgebonden activiteiten	Resterend deel (weekjournaals, leerwerktaken, opdrachten/leeractiviteiten maken van lesvoorbereidingen, reflecties, workshops, overleg, etc.)
90 uur	10 uur	180 uur

2. ORGANISATIE

Dit hoofdstuk is vooral bedoeld om organisatorische problemen te voorkomen. De uitvoering van het practicum kan namelijk snel mislopen als een aantal afspraken niet goed wordt gemaakt en als men zich daar niet streng aan houdt. De volgende punten zijn van belang:

1. Maak zo snel mogelijk een afspraak met je schoolopleider en/of vakcoach voor een eerste bezoek. Wissel adressen, telefoonnummers en roosters uit met belangrijke personen tijdens het schoolpracticum.
2. Maak, zodra je op school bent, kennis met de medewerkers die wellicht een rol spelen in jouw schoolpracticum. In ieder geval met je schoolopleider en/of vakcoach, de onderwijsassistent, andere leden van de sectie en de schoolleiding. Wijs ze op de website waar ze de stagehandleidingen en bijlagen kunnen vinden (www.utwente.nl/lerarenopleidingen/sp).
3. Stel met je schoolopleider en/of vakcoach een rooster voor het schoolpracticum op. Leg dit rooster ter goedkeuring voor aan je vakdidacticus. Uit dit rooster moet blijken in welke periode, welke lessen worden bijgewoond en welke worden gegeven. Het rooster bevat tenminste één moment per week een coachingsgesprek met de vakcoach en/of schoolopleider. Ook aan eventuele intervisiebijeenkomsten en reflectiegesprekken o.l.v. de schoolopleider neem je deel.
4. Stel je voor aan al je nieuwe tijdelijke collega's, bijvoorbeeld door een blaadje op te hangen in de lerarenkamer waarop je jezelf kort introduceert inclusief (pas)foto.
5. Zorg dat je de namen van de leerlingen zo snel mogelijk kent. Vraag om fotolijsten van de leerlingen.
6. Maak goede afspraken met de begeleiders over wat je van tevoren moet inleveren en hoe (Blackboard, per e-mail, op papier). Spreek ook af wanneer de voor- en nagesprekken plaatsvinden en waar ze worden gehouden.
7. Maak je zelf zo snel mogelijk vertrouwd met de projecten bij O&O. Laat je door de O&O-vakcoach informeren over de projecten die gedraaid worden en over de opdrachtgevers bij die projecten. Zorg dat je weet aan welke competenties de leerlingen deze periode specifiek gaan werken en hoe ver de ontwikkeling van de leerlingen is bij de verschillende O&O-competenties en -vaardigheden.
8. Bereid alle te begeleiden projecten en lessen schriftelijk voor middels het projectvoorbereidingsformulier en lesvoorbereidingsformulier dat je vindt in de bijlage en als Word document op de onderwijspagina van de UT lerarenopleiding (www.utwente.nl/lerarenopleidingen). Bespreek de project- en lesvoorbereidingen met je vakcoach en/of schoolopleider. De lesvoorbereidingen worden later aangevuld met de evaluatie en de reflectie en vormt dan het lesverslag.
9. Houd elke week je weekjournaal bij.
10. Maak op tijd een afspraak met de vakdidacticus voor een tussentijds en afsluitend lesbezoek.

Jij bent zelf verantwoordelijk voor je schoolpracticum. Je kunt je dus niet beroepen op het feit dat je vakcoach en/of schoolopleider je iets niet heeft gevraagd of iets niet heeft geregeld.

3. WERKWIJZE

3.1 Weekjournalen en planning

Tijdens het schoolpracticum houd je weekjournalen bij. Elke week geef je aan welke activiteiten je hebt uitgevoerd, evalueer en reflecteer je hierop en vul je in wat je de volgende week gaat ondernemen. Je deelt je weekjournaal wekelijks met je schoolopleider, instituutopleider en vakcoach. De schoolopleider geeft feedback tijdens het contactmoment. De instituutopleider leest de weekjournalen en antwoordt alleen als je in de mail een specifieke vraag aan de hem/haar stelt. Het format voor het weekjournaal vind je in de bijlagen.

Je neemt de weekjournalen op als bijlage in je stageverslag.

3.2 Stageverslag

Schoolpracticum 2 O&O is erop gericht dat je startbekwaam wordt. In het stageverslag beschrijf en toon je je ontwikkeling aan tot het in het SBL beoordelingsformulier aangegeven niveau (zie bijlagen). Let erop dat enkele competenties O&O specifiek zijn.

Concreet vul je jouw verslag met de volgende onderdelen:

1. Opstellen en uitwerken van leerwerktaken.
2. Organisatie in de school en vaksectie O&O. (ongeveer 3 pagina's).
3. Observatieopdracht O&O. (3 à 4 pagina's). Je observeert en interviewt verschillende O&O-docenten en leerlingen (onderbouw en bovenbouw) in verschillende klassen.
4. Project en lesopbouw. (1 à 2 pagina's).
5. Vakdidactiek O&O (1 à 2 pagina's).
6. Het voorbereiden en zelfstandig begeleiden van twee O&O-projecten en een keuzeproject. (2 à 3 pagina's plus 1 uitgewerkt projectvoorbereidingsformulier en 4 uitgewerkte lesvoorbereidingsformulieren als bijlagen).
7. Coaching. (2 à 3 pagina's). Je vakcoach en/of schoolopleider zal je coachen gedurende het schoolpracticum. Je neemt minimaal vijf verslagen van de coachingsgesprekken op in je stageverslag.
8. Oriëntatie op NLT. (4 à 5 pagina's).
9. Andere klas en schoolgebonden activiteiten. (1 à 2 pagina's). Je maakt een verslag van rapportvergaderingen en/of ouderavonden die je bijwoont en activiteiten die je mee organiseert.
10. Niveaubepaling aan de hand van de SBL rubrieken. (maximaal 1 pagina)
11. Evaluatie, reflectie en visie. (2 pagina's). Je legt verbanden tussen de tijdens de opleiding opgedane (theoretische) kennis en de les- en schoolpraktijk.
12. Bijlage 1: Bijlage 1: weekjournalen
13. Bijlage 2: 1 projectvoorbereidingsformulier en 4 lesvoorbereidingsformulieren.
14. Bijlage 3: SBL competentielijsten halverwege de stage
15. Bijlage 4: SBL competentielijsten einde van de stage

De deadline voor het inleveren van het verslag is 2 weken na het afronden van je stage.

4. ALGEMENE OPDRACHTEN EN HET OBSERVEREN VAN LESSEN

Opdracht 1: Opstellen en uitwerken van leerwerktaken

Je kunt je stageperiode zien als een periode waarin je de kans hebt om je overtuigingen, kennis, vaardigheden, verwachtingen etc. aan de praktijk in een school te toetsen. Jouw huidige overtuigingen, kennis, vaardigheden, verwachtingen, etc. zijn het uitgangspunt voor je stage waarin jij je ontwikkelt tot startbekwame docent. Het vertrekpunt zijn jouw huidige competenties. Doel is dat je in je stage verder ontwikkelt. Het gehele traject is dus gericht op jouw ontwikkeling. In die ontwikkeling zal je de balans moeten vinden tussen jouw persoonlijke kant, het theoretische kader en de praktijk van de school waarin je stage loopt.

Als je aan een stage begint, dan maak je eerst een startpunt. Dit doe je in drie stappen die we hier beschrijven.

Stap 1: Verkenning persoonlijke leerdoelen

In je eigen verkenning komen in ieder geval vier aspecten aan bod: terugblik, state of art, visie, acties. De volgorde van je verkenning is niet belangrijk. Wat telt is dat je alle 4 de aspecten in kaart brengt.

1. *Terugblik*

Je brengt je eigen leerroute onder woorden, zowel inhoudelijk als didactisch. Waar kom je vandaan, welke perspectieven had je, wat is je duidelijker geworden, welke competenties heb je ontwikkeld en op wat voor manier heb je (met meer en minder succes) de zaken aangepakt?

2. *State of the art*

Je geeft een stand van zaken van je huidige competenties. Welke competenties uit je vorige stage, studie of baan kun je bij O&O gebruiken? Misschien heb je al eerder lesgegeven in een O&O-klas. Welke competenties heb je daarbij al ontwikkelt?

3. *Visie*

Je brengt je visie onder woorden. Wat voor docent wil jij worden?

4. *Actie*

Je beschrijft wat jij de komende stage wilt gaan leren. Welke acties ga jij de komende stageperiode nemen om je competenties en jezelf verder te ontwikkelen. Je benoemt met welke aspecten van het docentschap dat te maken heeft. Daarbij gebruik je het kijkkader van de SBL-competenties zoals die wettelijk vastliggen aangevuld met specifieke O&O-competenties (zie bijlagen).

Stap 2: Contextualiseren van de leerdoelen

In stap 1 heb je je eigen wensen ten aanzien van je leren benoemd: je leervragen heb je richting en vormgegeven.

In de praktijk wordt hetgeen je kunt gaan doen bepaald door 2 factoren: ten eerste wat jij zelf wilt en ten tweede de mogelijkheden en ruimte die de leerwerkplek je geeft. Je onderzoekt op de locatie, in overleg met de schoolopleider, wat daar mogelijk is: welke klassen, welke projecten, ruimte die het leerprogramma en de docent geeft, didactisch klimaat etc.

Stap 3: Actieplan maken

In je actieplan beschrijf je:

- Welke acties je de komende tijd gaat uitvoeren.
- Het doel.
- Wanneer je resultaat hebt bereikt.
- Welke leerwerktaken je daarbij gaat uitvoeren.
- Wat je binnen je stage gaat onderzoeken.
- Welke niet-lesgebonden activiteiten je gaat ondernemen.
- Welke kennis je daarbij nodig hebt.
- Welke theorie(en) je daarbij nodig hebt.
- Hoe je begeleid wilt worden.

Je bespreekt je actieplan met bijbehorende activiteiten met je instituutsbegeleider en de schoolopleider. Je leerwerktaken zijn in eerste instantie de opdrachten uit deze handleiding en de eventuele opdrachten die je moet uitvoeren voor vakdidactiek. Daarnaast kun je samen met de vakcoach of schoolopleider eigen leerwerktaken opstellen. Je actieplan en de uitwerkingen van de leerwerktaken neem je op in je stageverslag. Koppel daar waar mogelijk jouw praktijkervaringen aan de theorie, zoals die behandeld is bij vakdidactiek en onderwijskunde.

Opdracht 2: Organisatie in de school en de vaksectie O&O

Deze opdracht heeft ten doel je een beeld te laten vormen van het Technasium en de O&O-sectie waar je te gast bent tijdens het schoolpracticum. Je gaat informatie verzamelen over:

De onderwijs(school)organisatie

- De onderwijsorganisatie
- De O&O-sectie
- De O&O-projecten
- De O&O-afspraken
- De O&O-leerlingen
- De regels

De volgende vragen *kunnen* je helpen bij deze opdracht. Natuurlijk is het nog beter als je ook zelf vragen bedenkt over zaken die je interessant vindt.

A. De onderwijsorganisatie

1. Waarom heeft de school voor het Technasium gekozen?
2. Hoe is de keuze tot stand gekomen, wie waren erbij betrokken?
3. Op welke locaties wordt het Technasium aangeboden?
4. Welke plek heeft O&O in het schoolgebouw?
5. Hoeveel uren O&O wordt er per week gegeven?
6. Wordt het Technasium aan havo, vwo en/of gymnasium aangeboden?
7. Hoe organiseren ze het eerste leerjaar Technasium (oriëntatiejaar of keuze bij de poort)?
8. Hoe is de doorstroom naar volgende leerjaren?
9. Hoe is de doorstroom van O&O van onder- naar bovenbouw?
10. Welke regels zijn er voor instroom/uitstroom binnen de school?
11. Hoe is de uitstroom naar het bèta technische vervolgonderwijs?
12. Hoe is de verhouding meisjes / jongens?
13. Hoe groot zijn de O&O-klassen?
14. Hoe is de samenhang met andere vakken en/of projecten binnen de school?

B. De O&O-organisatie

1. Hoe worden de keuzeprojecten en meesterproef in de twee laatste jaren vormgegeven?
2. Hoe worden de groepjes bij een project gemaakt (mogen de leerlingen zelf een groepje kiezen, of bepaalt de docent de indeling. En is de indeling willekeurig of zit er een gedachte achter)?
3. Hoe wordt de beoordeling gedaan?
4. Hoe krijgen leerlingen feedback? Vind er evaluatie plaats (tussenevaluatie / eindevaluatie / beoordeling)?
5. Hoe is de begeleiding van O&O-projecten georganiseerd?
6. Hoe vindt de afronding van projecten plaats? Markt, presentaties, externen en/of ouders erbij?

C. De O&O-sectie

1. Wie is de technator/zijn de technatoren?
2. Hoe kijken docenten aan tegen het Technasium (zowel binnen als buiten de sectie)?
3. Is er een sectie O&O en zo ja, wie nemen daar in deel?
4. Hoeveel docenten en uit welke vakgebieden geven samen O&O?
5. Zijn er TOA's betrokken bij het Technasium? En een werkplaatsbeheerder? Wat is hun rol binnen O&O?
6. Hoe is het overleg over het Technasium georganiseerd?
7. Hoe zijn de taken verdeeld onder de docenten (wie legt er contact met de opdrachtgever, wie schrijft de opdrachten, wie is er verantwoordelijk voor materialen, zijn er docenten met een bepaalde expertise, etc.)?
8. Wat zijn de achtergronden van de docenten / Zijn er docenten die ontwerpvaardigheden hebben?
9. Wat is de visie van de O&O-sectie op het Technasium?
10. Wat zou jouw toegevoegde waarde in het docententeam kunnen zijn?

D. De O&O-projecten

1. Verdiep je in de projecten die de school heeft gemaakt en uitgevoerd.
2. Wat waren erg geslaagde Technasiumopdrachten binnen de school en waarom waren deze opdrachten succesvol?
3. Heeft de school ervaring met opdrachten die minder geslaagd waren en wat waren de redenen daarvoor?
4. Heeft deze schoolopdrachten geschreven die landelijk veel gebruikt worden en wat is de reden dat deze projecten zo populair zijn?

E. De O&O-afspraken

1. Welke afspraken gelden er in de Technasiumruimte (en zijn deze anders dan de normale afspraken binnen de school)?
2. Waar kunnen de leerlingen materialen en gereedschap vinden?
3. Waar worden de werkstukken van de leerlingen bewaard?

F. De O&O-leerlingen

1. Hoe is de belangstelling/reactie van ouders en leerlingen op het Technasium?
2. Wat is de reden dat leerlingen voor het vak O&O kiezen?

G. Bedrijven

1. Welke contacten zijn er met netwerkpartners, bedrijven en hoger onderwijs?
2. Hoe zijn de externe contacten met het bedrijfsleven en hoger onderwijs

Verwerk de gegevens die je hebt verzameld in het stageverslag (ongeveer 3 pagina's).

Opdracht 3: Observatieopdracht O&O

Je gaat docenten en leerlingen observeren tijdens O&O-lessen. Je observeert minimaal een onderbouw- en een bovenbouwdocent in hun rol als coach én in hun rol als beoordelaar. Bespreek met hen hun aanpak en geef aan wat je net zo zou doen en waar je toch anders over denkt. Je gaat ook enkele leerlingen observeren en interviewen. De resultaten van onderstaande verwerk je in het stageverslag, beschrijf daarin duidelijk wat je mee wilt nemen voor je eigen lessen (3 á 4 pagina's).

1. **Coachrol.** Het begeleiden van het vak O&O is 'een vak apart'. Volgens het model 'situationeel lesgeven voor de docent als coach' (Lechner, 2012) moet de docent de juiste balans vinden tussen steunen en sturen op prestatie en ontwikkeling. Observeer minimaal een onderbouw en een bovenbouw O&O-docent en beschrijf de rol van de docent tijdens de O&O-les in verschillende situaties. Leg uit waarom de docent voor deze rol kiest (vaak heb je daar achtergrondinformatie voor nodig die je achteraf kunt vragen aan de docent) en wat de gevolgen zijn voor de leerlingen. Ga met beide docenten in gesprek over de rol als coach. Wanneer zijn ze in welke rol, om welke reden en wat doen ze dan zoal?

Zorg dat in ieder geval de volgende situaties aan de orde komen:

- Begin van de les.
 - Einde van de les.
 - Een leerling of groepje dat niet aan het werk gaat of waar de werkverdeling uit balans is.
 - Een leerling of groepje dat intensief aan het werk is.
 - Een groepje waar onenigheid is.
 - Een leerling of groepje met een hulpvraag.
 - Een leerling die zich niet aan de gedragsregels houdt.
 - Een leerling/groepje dit aangeeft dat ze 'klaar' zijn (ver) voordat het project voorbij is.
2. **Beoordelaarsrol.** Ook het beoordelen van O&O is anders dan bij andere vakken. 50% van het cijfer wordt bepaald door het proces, 50% door het product. Observeer minimaal een onderbouw en een bovenbouw O&O-docent in de rol als beoordelaar. Hoe vult de docent dit in? Wat is de rol/inbreng van de opdrachtgever? Waar let de docent specifiek op? Op welke manier geeft hij/zij feedback aan de leerlingen? etc. Ga na de observatie weer in gesprek met de docent over je bevindingen.
 3. **Leerlingobservatie.** Je gaat tijdens O&O lessen enkele leerlinggroepjes observeren en interviewen (zowel onderbouw als bovenbouw). Let ook op het gedrag van de leerlingen wanneer er wel of geen docent in de buurt is.
 4. **Groepsdynamiek.** Bij het vak O&O werken de leerlingen in teams. Observeer bij minimaal drie groepen hoe de rollen verdeeld zijn binnen een team, hoe communiceren de leerlingen onderling, hoe verdelen ze taken, hoe werken ze samen etc.
 5. **Zelfwerkzaamheid.** Observeer bij minimaal twee klassen hoe zelfwerkzaam de leerlingen binnen O&O zijn? Gaan ze zelfstandig aan het werk of moet de docent hen hier geregeld sturen? Zijn ze geconcentreerd bezig? Wat bevordert de zelfwerkzaamheid en concentratie en wat zijn oorzaken van afleiding?
 6. Wat bevat leerlingen wel/niet aan O&O? Interview minimaal 2 leerlingen.

Literatuur

Lechner, J. M. (2012). *Coachen op het technasium: een dubbel belang*. Masterthesis Universiteit Utrecht.

Opdracht 4: Project en lesopbouw

Deze opdracht heeft als doel om te ontdekken hoe O&O-projecten en lessen worden ingevuld. Wat bepaalt de docent en waarin krijgen de leerlingen vrijheid? Wordt er gewerkt aan een doorlopende leerlijn?

Je gaat twee verschillende O&O-lessen bij verschillende docenten observeren. Je gaat minimaal twee docenten interviewen. Hieronder worden enkele aandachtspunten opgesomd waar je op zou kunnen letten.

Lesopbouw

1. Hoe begint een les?
 - a. Is er een duidelijk begin?
 - b. Wat doet de docent?
 - c. Wat doen de leerlingen?
 - d. Welke invloed heeft dit begin op de rest van de les?
 - e. Wat zou je zelf ook zo doen en wat zou je anders doen?
2. Hoe eindigt een les?
 - a. Is er een duidelijk einde?
 - b. Wat doet de docent?
 - c. Wat doen de leerlingen?
 - d. Wat zou je zelf ook zo doen en wat zou je anders doen?
3. Wat gebeurt er tijdens 'de kern' van de les?
 - a. Werken de leerlingen zelfstandig of gebeuren er ook klassikale dingen?
 - b. Zijn de leerlingen allemaal op dezelfde manier aan het werk of zie je grote verschillen?
 - c. Wat zou je zelf ook zo doen en wat zou je anders doen?

Projectopbouw

1. Hoe begint en eindigt een project?
2. Welke verschillende en overeenkomsten zijn er tussen verschillende projecten in projectopbouw? Wat zijn de redenen voor en gevolgen van deze verschillen/overeenkomsten?
3. Is er een doorlopende leerlijn in de projecten?
4. Hoe worden experts / inhoudelijke kennis / vaardigheden in de projecten ingepast?
5. Wat zou je zelf ook zo doen en wat zou je anders doen?

De resultaten verwerk je in het stageverslag (1 á 2 pagina's).

Opdracht 5: Vakdidactiek O&O

Binnen het technasiumonderwijs voeren leerlingen onderzoeks- en ontwerp opdrachten uit. De docent is coach en begeleidt de leerlingen bij het proces. De docent draagt geen vakkennis over. Toch zullen de leerlingen moeten leren hoe je een goed onderzoek uitvoert en welke stappen je zet binnen het ontwerpproces. Een leerling moet bijvoorbeeld leren wat een goede onderzoeksvraag is, hoe je een onderzoeksrapport schrijft, hoe je snel wat ideeën op papier zet en hoe een goed programma van eisen eruitziet.

Interview twee verschillende docenten en ontdek hoe de docent de leerling ontwerp- en onderzoeksvaardigheden bijbrengt. Vraag in ieder geval welke verschillende acties ze hiertoe ondernemen en waarom. Bedenk wat jij net zo wilt doen als de docent en welke andere ideeën je hierover hebt.

Verwerk je observaties in je stageverslag (1 à 2 pagina's).

Opdracht 6: Het voorbereiden en zelfstandig begeleiden van twee O&O-projecten en een ander project

In de inleiding is aangegeven dat je 90 lessen zelf moet verzorgen. Het gaat om een compleet O&O-project in zowel een onderbouw- als een bovenbouwklas, daarnaast verzorg je nog zo'n 30 lessen naar keuze in grotendeels (>70%) bovenbouwklassen (bijvoorbeeld: losse lessen, keuzeproject, NLT, meesterproef, etc.). Het is van groot belang dat de projecten en andere lessen die je zelf verzorgt, goed worden voorbereid en doorgesproken met de vakcoach en/of schoolopleider. Maak daarom heldere afspraken met de vakcoach en/of schoolopleider, over een moment vóór het project en voor de les waarop hij of zij jouw voorbereiding kan inzien en over tijdstip en plaats van coachingsgesprekken en reflectiegesprekken.

Het maken van een lesvoorbereiding is een fundamenteel hulpmiddel in het leerproces van de docent in opleiding. Bij vakdidactiek komt het voorbereiden van projecten en lessen ook aan de orde. We hanteren daarbij een eenvoudig project- en lesvoorbereidingsformulier (zie bijlagen).

Bereid het project goed voor. Denk na over de tijdsplanning, de beoordeling, afspraken die met externen gemaakt moeten worden, workshops die je wilt inpassen, competenties en vaardigheden waar de leerlingen dit project specifiek aan kunnen/moeten werken.

Ook elke les moet je voorbereiden en evalueren (met behulp van het formulier, zie bijlage). Bedenk goed of en welke klassikale momenten er zijn en hoe je die momenten aanpakt, welke leerlingen/groepjes je wilt spreken, waar ga je tijdens de begeleiding specifiek op letten, welke groepjes/leerlingen moeten deze les absoluut aandacht krijgen. Bedenk hoe je kunt reageren op groepjes die niet aan het werk gaan of waar het werk onevenredig verdeeld is. Probeer ook expliciet aan te geven wat jij in de les wilt leren (probeer dat ook zo precies mogelijk op te schrijven) en hoe je in die les kunt nagaan of dat doel bereikt wordt.

Een leeg projectvoorbereidingsformulier en lesvoorbereidingsformulier vind je in de bijlagen en op www.utwente.nl/lerarenopleidingen/sp.

In je verslag geef je een concrete maar niet te uitgebreide beschrijving van de lessen. Daarnaast geef je aan wat je hiervan hebt geleerd. Je neemt een les aan het begin van een project, in het midden van een project en aan het einde van een project. Daarnaast kies je nog twee lessen die bijvoorbeeld een probleem laten zien waarmee je hebt geworsteld of juist met een overwinning.

Reflectie

Je moet op elke zelf gegeven les reflecteren en er een kort verslag van maken, gekoppeld aan het lesvoorbereidingsformulier. Reflecteren betreft het hoe, wat en waarom van het onderwijs en is gericht op het vinden van de juiste, door theorie gesteunde, handelwijze als professioneel docent. Het onderstaande schema kan je helpen om de reflectie te structureren (Naar: Korthagen, 1998).

Fasen in de reflectie	Hulpvragen
Voornemens	Wat wilde ik leren? Wat wilde ik bereiken? Waar wilde ik op letten? Wat wilde ik uitproberen?
Terugblikken	Wat deed ik? Wat deden de leerlingen? Wat dacht ik? Wat voelde ik daarbij? Wat denk ik dat de leerlingen dachten en voelden?
Bewustwording	Hoe hangen de antwoorden op de vorig vragen met elkaar samen? Wat was daarbij de invloed van de context? Wat betekent dat voor mij? Wat heb ik ontdekt (positief of negatief)? Kan ik duiden wat er aan de hand was? Wat was voor mij belangrijk in deze situatie? Waarom is dat voor mij zo belangrijk? Wat zegt de theorie over deze situatie?
Alternatieven	Welke alternatieven zie ik? Wat zegt de theorie hierover? Welke voor- en nadelen hebben de alternatieven? Welke initiatieven ga ik nemen?
Uitproberen	Hoe en wanneer ga ik nieuwe initiatieven uitproberen?

Reflecteren gaat in het algemeen gemakkelijker als je in tweetallen werkt. De één stelt de vragen en bewaakt het proces en de ander reflecteert en maakt notities. Op sommige scholen organiseert de schoolopleider reflectiegesprekken. Koppel jouw praktijkervaringen aan de theorie, zoals die behandeld is bij vakdidactiek, bètadidactiek en onderwijskunde.

Omvang 2 à 3 pagina's plus 1 uitgewerkt projectvoorbereidingsformulieren en 4 uitgewerkte lesvoorbereidingsformulieren als bijlagen.

Literatuur

Korthagen, F.A.J. (1998). Uit: Fonderie-Tierie, L. en J. Hendriksen (red.). *Begeleiden van docenten*. Baarn: H. Nelissen, B.V.

Opdracht 7: Coachingsgesprekken

Je vakcoach en/of schoolopleider zal je coachen gedurende het schoolpracticum. Na één of meerdere door jou gegeven les(sen) heb je een gesprek. Het doel van dit gesprek is vooral je eigen reflectie "op gang te brengen".

De volgende punten kunnen daarbij nuttig zijn:

1. Je stelt gezamenlijk vast, wat er in de gegeven les is gebeurd. Hebben de leerlingen aan hun leerdoelen gewerkt? Voelde je je prettig en ontspannen tijdens de les? Zouden leerlingen voldoende begeleiding hebben gehad? Zijn jouw eigen leerdoelen behaald? Het is vooral van belang je eigen indrukken weer te geven.
2. Waar ben je tevreden over en wat zorgde ervoor dat dit het geval was?
3. Waar ben je minder tevreden over en wat zorgde ervoor dat dit het geval was?
4. Soms zijn mensen geneigd om alles wat niet goed ging te wijten aan omstandigheden buiten hun invloed, als iets "wat hen overkomt". Zoals: "de orde was niet goed, maar ja, het was ook het zevende uur". Dat is geen vruchtbare aanpak, want dat nodigt niet uit om het een volgende keer beter te doen. Moeilijke omstandigheden moet je zien aankomen en daar moet je een oplossing voor zien te vinden.
5. De conclusies vertaal je naar wat je de volgende keer anders zou kunnen doen. Of wat je een volgende keer gerust weer kunt plannen, in de wetenschap dat het goed gaat en dat je dat aspect beheerst. Het resultaat van deze vertaling, "de goede voornemens", zien we weer terug in een volgende lesvoorbereiding.

Je neemt de verslagen van minimaal 5 coachingsgesprekken op in je verslag. Koppel jouw praktijkervaringen aan de theorie, zoals die behandeld is bij vakdidactiek, bètadidactiek en onderwijskunde.

Omvang 2 à 3 pagina's.

Opdracht 8: Oriëntatie op NLT

Elke docent met een eerstegraadsbevoegdheid in één van de vakken aardrijkskunde, biologie, natuurkunde, scheikunde, wiskunde en onderzoek & ontwerpen is automatisch ook bevoegd om NLT (natuur, leven & technologie) te geven, mits de bevoegde docent op de school opereert als lid van een multidisciplinair NLT-team.

In deze opdracht oriënteer je je op het vak NLT en de NLT-vakspecifieke docentcompetenties. Je onderzoekt op welke manier het vak NLT bij jou past en welke bijdrage jij kan leveren aan het vak.

1. Bekijk het NLT module-aanbod (<http://betavak-nlt.nl/lesmateriaal/modules/>). Leg uit welke modules aansluiten bij je eigen vakkennis en achtergrond. Van die selectie geef je aan welke modules alleen of samen met één of meer collega's gegeven zouden moeten worden. Waar nodig geef je aan op welke punten scholing gewenst is om een geselecteerde module te kunnen verzorgen.
2. Je maakt een analyse van je eigen vakkennis en belangstelling en relateert die aan de vakinhoud van NLT. Hierdoor ontstaat een afgewogen beeld van je eigen inbreng die vanuit die vakkennis in een NLT team gegeven kan worden. Ook heb je een goed beeld van welke vakkennis beter door andere collega's ingebracht kan worden. Het gaat dan om (a) de eigen kennis en kunde in relatie tot die van anderen en (b) de kennis en vaardigheden die niet standaard bij de 'monovakken' biologie, natuurkunde, scheikunde, wiskunde, onderzoek en ontwerpen of aardrijkskunde (fysische geografie) aangetroffen worden.
3. Reflecteer op de specifieke competenties van NLT docenten. Je vindt de competenties op <http://www.ecent.nl/artikel/2682/Competentieprofiel+docent+NLT/view.do>. Welke competenties heb je zelf al wel en waar zou je tijdens je stage jezelf in kunnen

ontwikkelen? Bevraag twee collega's op je stageschool in hoeverre zij bekend zijn met deze competenties en hoe ze daar zelf in zitten.

4. NLT op je stageschool

a. Als de school NLT aanbiedt:

Breng in kaart hoe het vak NLT op de stageschool is vormgegeven. De volgende vragen kunnen je hierbij op weg helpen

- Welke modules heeft de school gekozen?
- Wat is de gekozen didactiek?
- Hoeveel contacturen zijn er?
- Wat zijn de achtergronden van docenten die het vak geven?
- Welke relatie bestaat er tussen de inhoudelijke achtergrond van de docent en het gekozen aanbod van modules?
- Hoeveel docenten zijn bij NLT betrokken en welke modules geven zij?
- Hoe is het met de ondersteuning door Technisch Onderwijs Assistenten.
- Welke koppeling aan de 'monovakken' natuurkunde, scheikunde, biologie, wiskunde, onderzoek & ontwerpen en (fysische) geografie bestaat er?

b. Als de school geen NLT aanbiedt:

- Als de school geen NLT aanbiedt zijn daar wellicht goede redenen voor.
- Achterhaal hoe op school gedacht wordt over multidisciplinair onderwijs.
- Kennen de docenten het vak NLT en hoe denken ze daar over?
- Welke redenen bestaan er om NLT (nog) niet / niet (meer) aan te bieden?

Houd voor het beantwoorden van deze vragen interviews met de docenten uit twee verschillende schoolvakken. Als je zelf scheikunde geeft, interview je bijvoorbeeld de docenten biologie en natuurkunde. Uiteraard win je ook informatie in bij de TOA en je vakcoach.

Omvang 4 à 5 pagina's.

Opdracht 9. Andere klas- en schoolgebonden activiteiten

Je wordt geacht in totaal 10 uur andere klas- en schoolgebonden activiteiten op school uit te voeren. Hierbij een aantal voorbeelden. Kies afhankelijk van je eigen doelen en wat er op school mogelijk is, tenminste 2 van de 5 onderstaande mogelijkheden. Neem rapportages van activiteiten en reflectieverslagen waarin je dieper ingaat op leerervaringen op in je stageverslag. Koppel daar waar mogelijk jouw praktijkervaringen aan de theorie, zoals die behandeld is bij vakdidactiek, bètadidactiek en onderwijskunde.

1. Rapportvergadering bijwonen. Je krijgt een beter beeld hoe overgangszaken, profielkeuze en dergelijke worden behandeld. Vaak krijg je ook meer achtergronden van leerlingen te horen.
2. Bijwonen ouderavond en/of 10 minutengesprekken. Je krijgt zicht op de wijze waarop je kunt samenwerken met ouders en maakt kennis met specifieke communicatieve vaardigheden (informatieve- en adviesgesprekken en goed- en slechtnieuws boodschappen).
3. Excursie helpen organiseren en begeleiden.
4. Klassenavond, schoolfeest, sportevenement of andersoortig schoolevenement. Begeleiden van de leerling-activiteiten.
5. Deelname aan (landelijke) studiedag, conferentie of docent-ontwikkelteam.

Omvang 1 à 2 pagina's

Opdracht 10. Niveaubepaling aan de hand van de SBL competenties

Halverwege de stage

Aan de hand van de zeven beroepscompetenties en de Dublin descriptoren universitaire master geef je, halverwege de stage, aan hoe ver je zelf vindt dat je bent gevorderd. Let erop dat enkele competenties O&O specifiek zijn. Het ingevulde SBL competentieformulier (student versie) leg je voor aan je schoolopleider en/of vakcoach (en eventueel docenten met wie je samen lesgeeft). Hij/zij vult ook een SBL competentieformulier in (vakcoach versie) en geeft daarmee zijn/haar oordeel over in hoeverre jij deze competenties beheerst. Als er op onderdelen verschil bestaat tussen jullie beider oordelen, geven jullie bij opmerkingen aan waarop dit verschil berust.

Nadat ook je vakcoach een les heeft bezocht, ga je samen met je instituutopleider en vakcoach bepalen op welke competenties je je gaat focussen en welke actie je gaat ondernemen om te zorgen dat je aan het einde van de stage startbekwaam bent. Hier schrijf je een kort verslag van.

Einde van de stage

Aan het einde van de stage vul je opnieuw het SBL competentieformulier (student versie) in en leg je deze opnieuw voor aan je schoolopleider en/of vakcoach (vakcoach versie). Je onderbouwt je competentieformulier met bewijsstukken. Als er op onderdelen verschil bestaat tussen jullie beider oordelen, geven jullie bij opmerkingen aan waarop dit verschil berust.

Omvang maximaal 1 pagina en bijlages (SBL competentieformulieren).

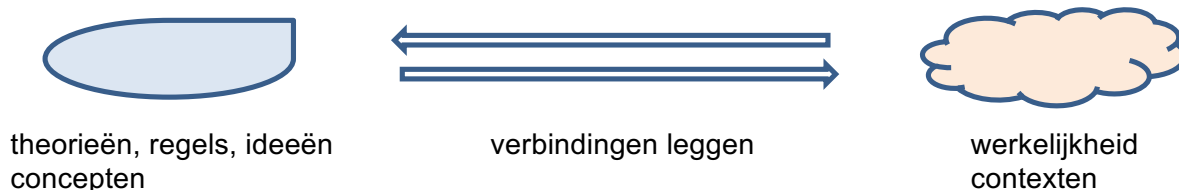
Opdracht 11. Evaluatie, reflectie en visie

Kijk aan het eind van het schoolpracticum terug op de ontwikkeling die je hebt doorgemaakt. Doe dit aan de hand van de weekjournalen, opdrachten, gesprekken en reflecties. Geef hierbij aan wat jouw visie op het docentschap is.

Omvang 2 à 3 pagina's.

Doel: Verbinding leggen tussen en integreren van kennis en vaardigheden die je bij de verschillende vakken in dit kwartiel hebt opgedaan.

Reflectie kun je opvatten als het leren begrijpen van de wereld om je heen door het leggen van verbindingen tussen enerzijds de werkelijkheid en anderzijds de wereld van de regels, theorieën en ideeën. In een plaatje ziet dat er als volgt uit:

Je hebt bij verschillende vakken kennis en vaardigheden opgedaan die allemaal te maken hebben met de beroepsuitoefening. Deze reflectieopdracht is bedoeld om verbindingen te leggen tussen deze opgedane kennis en de wereld van de school of klas. Hiervoor moet je allereerst in kaart brengen wat bij de verschillende vakken aan bod is geweest, en daarna ga je voor drie aspecten verbindingen leggen.

Stap 1: inventarisatie van vakinhouden

a. Onderwijskunde

Maak een lijst met minstens 3 onderwerpen die bij Onderwijskunde aan de orde zijn gekomen, en beschrijf elke van de onderwerpen kernachtig. Voorbeelden:

- De ideale leraar: welke docent zou je willen zijn, met welke kwaliteiten en bekwaamheden?
- Cognitivism: individuele leerprocessen belangrijk, ook procedurele kennis verwerving, docent als coach. Instructieproces verloopt in 9 fasen (3 groepen: voorbereiden, kennis aanbieden en oefenen, transfer).
- Wat is jouw visie op het beroep van docent.

b. Vakdidactiek ontwerpen en bètadidactiek

Maak een lijst met minstens 3 onderwerpen die aan bod zijn gekomen bij vakdidactiek ontwerpen of bètadidactiek en beschrijf elk van de onderwerpen met een aantal kernbegrippen.

c. Schoolstage

Schrijf minimaal 3 situaties op die je zelf in de klas hebt meegemaakt in je eigen lessen of tijdens observaties van andere docenten. De onderwerpen kunnen divers zijn: vakdidactisch, pedagogisch, klassenmanagement, gebruik media enz.

Stap 2: leggen van verbindingen: twee casussen

Beschrijf uitgaande van een specifieke situatie of onderwerp verbindingen met componenten uit andere vakken. Het vertrekpunt kan verschillend zijn, je kunt starten bij een schoolpracticum ervaring, of bij een onderwerp uit een van de vakken. Je doet dit twee keer.

Vertrekpunt schoolstage

Neem je situaties uit de schoolstage om verbindingen te leggen met elementen uit Vakdidactiek en Onderwijskunde. Bedenk welk aspect uit elk vak te maken heeft met je onderwijssituatie, en beschrijf vervolgens hoe jij die relatie ziet.

Vertrekpunt vakonderwerp

Neem een onderwerp uit een van de vakken en leg verbindingen met de andere vakken en met de schoolstage (liefst ervaringen die je bij stap 1 hebt beschreven, maar het mogen ook andere observaties zijn). Beschrijf vervolgens hoe jij de relatie tussen de elementen ziet.

De kwaliteit van je beschrijvingen van de relaties tussen de componenten is bepalend voor de diepgang. Je kunt de verbindingen ook beschrijven aan de hand van een mind map.

BIJLAGE 1: Schoolpracticum overeenkomst

Schoolpracticumovereenkomst

UT lerarenopleiding, ELAN

Betreft: Schoolpracticum 2 O&O

De partijen:

De school

naam school :
adres :
plaats :
vakcoach :
schoolopleider :
telefoon :
e-mail :

De student

naam :
adres :
plaats :
telefoon :
e-mail :

UT lerarenopleiding, ELAN

vakdidacticus :
e-mail :
.....@utwente.nl

Zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1

De school wijst een vakcoach en/of schoolopleider aan die belast is met de zorg voor en begeleiding van de student alsmede met het onderhouden van de contacten met de vakdidacticus van de UT lerarenopleiding, verzorgd door de vakgroep ELAN.

Artikel 2

De school stelt de student in de gelegenheid in het kader van zijn/haar opleiding een schoolpracticum uit te voeren van tot en met in relatie tot het schoolvak

Artikel 3

Het schoolpracticum wordt vervuld in het kader van de tussen de school en de UT gemaakte afspraken.

Artikel 4

Het schoolpracticum heeft een omvang van 10 EC (1 EC komt overeen met 28 studielast uren) en bevat tenminste 90 zelf te geven lessen.

Artikel 5

De vakcoach en/of schoolopleider wordt door de school gefaciliteerd voor de stagebegeleiding op school.

Artikel 6

De student is verplicht kennis te nemen van de gedragsregels van de school, waaronder het privacyreglement, en zich dienovereenkomstig te gedragen.

Artikel 7

Deze overeenkomst kan worden gewijzigd na overleg tussen de drie partijen.

Artikel 8

Bij verschil van mening tussen de drie partijen kan de schoolpracticumcoördinator van de UT lerarenopleiding optreden als intermediair en, in uiterste gevallen als arbiter.

Aldus in tweevoud opgemaakt en getekend

Plaats:

Datum:

Handtekening
vakcoach en/of
schoolopleider

Handtekening
docent in opleiding

Handtekening
vakdidacticus UT
lerarenopleiding

.....

.....

.....

.....

Universiteit Twente
UT lerarenopleiding, vakgroep ELAN
Postbus 217
7500 AE Enschede

<http://www.utwente.nl/lerarenopleidingen>

Toelichting bij de schoolpracticumovereenkomst

De functie van een schoolpracticumovereenkomst

Studenten van de Universiteit Twente die op stage gaan of anderszins studieactiviteiten ontplooiën buiten de campus zijn letterlijk buiten beeld. In geval van calamiteiten zijn zij moeilijk traceerbaar. Faculteiten zijn gehouden om dergelijke studieactiviteiten van hun studenten te registreren. Door een schoolpracticumovereenkomst te archiveren is aan deze registratievoorwaarde voldaan. Daarenboven eisen sommige schoolbesturen een schriftelijke overeenkomst van een stage-uitvoering op hun school.

Een belangrijke functie voor de overeenkomst is weggelegd in het perspectief van de samenwerking. Een kandidaat, die een deel van de studie in een werkomgeving vormgeeft, heeft te maken met verschillende functionarissen die betrokken zijn bij en invloed hebben op het leren en werken. Door in een overeenkomst de elementaire afspraken vast te leggen wordt een succesvolle samenwerking van alle betrokkenen beoogt.

Het protocol

Werkafspraken zijn met name van belang voor het leren van de kandidaat en ze worden gemaakt aan het begin van een samenwerkingsverband. Om die reden is het aan de kandidaat om bij aanvang van het schoolpracticum, doch uiterlijk twee weken later, twee schoolpracticum-overeenkomsten te laten ondertekenen door alle partijen en een exemplaar af te geven bij het secretariaat van de school en van de vakgroep ELAN.

Bij artikel 2

In artikel 2 verplicht de school zich om gedurende een afgebakende periode de uitvoering van een schoolpracticum mogelijk te maken. Hierna geven wij aan wat we verstaan onder 'mogelijk maken'.

In een schoolpracticum staat werkplekleren centraal. Aan werkplekleren zijn een aantal voorwaarden verbonden die de effectiviteit beïnvloeden. Korthagen en Vasalos (2007) zeggen daarover dat de verbinding van theorie en praktijk centraal staat en Deinum e.a. (2005) vatten samen dat vier elementen van belang zijn voor het leren op de werkplek:

1. Er moet ruimte zijn voor experimenteren en innovatie.
2. Er moet sprake zijn van sociale interactie.
3. Er moet sprake zijn van een leercultuur op de werkplek.
4. Er moeten opleidingsactiviteiten georganiseerd worden op de werkplek.

In artikel 2 geeft de school aan de werkplek van de kandidaat zodanig in te willen richten dat aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan.

Literatuur

Deinum, J. F., Maandag, D. W., Hofman, W. H. A., & Buitink, J. (2005). *Aspecten van opleiden in de school – Een vergelijkend internationaal overzicht*. Den Haag: Onderwijsraad.

Korthagen, F., & Vasalos, A. (2007). Kwaliteit van binnenuit als sleutel voor professionele ontwikkeling. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders* 28, 17-23.

BIJLAGE 2: Format Weekjournaal en planning SP2 O&O

Naam:	
Stageschool:	
Week:	Datum:

1. Wat heb je gedaan

Beschrijf in een aantal zinnen hoe je stagedagen eruitzagen.
Wat wil je melden over de voortgang van de leerwerktaken.

2. Belangrijkste ervaringen

Beschrijf maximaal drie situaties. Een situatie die je ervaart als juichen en een situatie die je ervaart als huilen. Wat gebeurde er, wat deed jij, wat ging goed of minder goed, wat deden de leerlingen?

3. Reflectie op jouw juich- en huilervaringen

Wat ging goed, waaraan merkte je dat en wat was jouw aandeel in die situatie?
Hoe zouden je leerlingen dit ervaren hebben?

Wat ging nog niet goed, waaraan merkte je dat en wat was jouw aandeel in de situatie?
Hoe zouden je leerlingen dit ervaren hebben?

Wat zeggen deze ervaringen over:

- de context
- jezelf

4. Wat heb je deze stageweek geleerd

Geef een korte samenvatting waarin je verband legt tussen jouw stage-ervaringen en de theoretische modellen (interpersoonlijk leraarsgedrag, professionele rollen leraar, cyclisch proces Korthagen, leertheorieën, instructie ontwerpmodellen, ...)

5. Planning

Beschrijf kort wat je de komende stageweek gaat doen.

Week	Activiteiten	Rol opleiders	Huiswerk/voorbereiding

BIJLAGE 3a: Projectvoorbereidingsformulier O&O

Docent:

Klas:

Periode:

School:

Opdrachtgever:

Opdracht:

Link naar de opdracht:

Bètawereld(en):

Link met andere vakken:

Focus

competenties:

Focus

vaardigheden:

Hoe ziet de projectplanning eruit (start, excursie, workshops, presentatie, evaluatie, etc.)?

Welke afspraken heb je gemaakt met de opdrachtgever?

Waar moeten de leerlingen bij de verschillende deelopdrachten volgens jou op letten en welke bijdrage kan jij leveren als docent?

Is er kennis / zijn er vaardigheden die je dit project klassikaal aan wilt bieden? Wie biedt deze kennis aan en in welke vorm (workshop, bij een ander vak, externe persoon met kennis van zaken)?

Op welke manier gaan de leerlingen hun opdracht presenteren en hoe wordt de presentatie georganiseerd?

Hoe vindt de beoordeling / evaluatie dit project plaats? Zijn er bijzonderheden met betrekking tot de beoordeling / evaluatie (tussenopdrachten, tussenevaluaties, etc) Welke materialen hebben jij en de leerlingen nodig mbt tot de beoordeling?

Hoe ziet de groepsindeling eruit en waar heb je op gelet bij de groepsindeling?

Welk materialen verwacht je dit project veel nodig te hebben en zijn deze materialen (nog) aanwezig en / of welke actie moet je ondernemen om aan de materialen te komen?

Welke overige organisatorische zaken moet je regelen en hoe doe je dat (denk aan: informatie beschikbaar maken / online zetten, kopieën regelen, formulieren printen)?

Reflectie na het project:

1. Voornemens (wat wilde ik leren, bereiken, uitproberen, ...)
2. Terugblikken (wat deed, dacht, voelde ik; wat deden de leerlingen, ...)
3. Bewustwording (wat heb ik ontdekt, wat vond ik hierin belangrijk, ...)
4. Alternatieven (welke, voor- en nadelen, ...)
5. Uitproberen (hoe en wanneer)

BIJLAGE 3b: Lesvoorbereidingsformulier O&O

Docent:
Klas:
Periode:
Datum:

Opdracht:

Speciale activiteiten:
(start, workshop,
beoordeling, etc):

**Eventuele klassikale
zaken:**

Wat is je lange termijn doel bij dit project / deze klas en wat ga je deze les doen om een stap dichterbij het doel te komen?

Zijn er zaken/punten/vaardigheden etc die je deze les aan de hele klas wilt meegeven? Zo ja, hoe ga je dat doen? Hoeveel tijd kost dit?

Van welke groepjes ben je goed op de hoogte en waar moet je bij deze groepjes vandaag op letten?

Van welke groepjes ben je niet goed op de hoogte en wat je vandaag met hen doen?

Zijn er andere groepjes die deze les speciale aandacht verdienen / moeten krijgen?

Welke leerlingen wil je persoonlijk spreken? Waarover / aanpak / etc.

Vindt er terugkoppeling plaats naar de vorige les? Op welke manier?

Wat wil jij deze les zelf bereiken en welke acties ga je daarvoor ondernemen?

Reflectie na de les:

1. Voornemens (wat wilde ik leren, bereiken, uitproberen, ...)
2. Terugblikken (wat deed, dacht, voelde ik; wat deden de leerlingen, ...)
3. Bewustwording (wat heb ik ontdekt, wat vond ik hierin belangrijk, ...)
4. Alternatieven (welke, voor- en nadelen, ...)
5. Uitproberen (hoe en wanneer)

BIJLAGE 4: SBL competentielijst

O&O-specifieke invulling

In dit beoordelingsinstrument zijn de zeven SBL competenties beschreven. De SBL competenties brengen alle wezenlijke aspecten van de bekwaamheid van een docent in het voortgezet onderwijs goed in kaart. De zeven SBL competenties zijn aangevuld met een achtste competentie, de Dublin descriptoren universitaire master. Daarnaast is een aantal competenties uitgebreid en/of aangepast met een O&O specifieke invulling. De O&O specifieke invulling is afgeleid van de 'competentiekaarten docent' van de Stichting Technasium. Deze kaarten vind je op <http://mijntechnasium.nl>.

Niveaus

Er zijn vier niveaus onderscheiden in dit beoordelingsinstrument waar ook met de term *rubrics* naar wordt verwezen. Zelfs ervaren docenten zullen niet op alle punten niveau 4 hebben. In het formulier is met kleur één van de niveaus per subcompetentie aangegeven; dit is een richtlijn waarmee wij denken dat de student startbekwaam aan de slag kan. In de rubrics is aangegeven hoe de niveaus eruit zien bij de verschillende competenties. Het is ook mogelijk dat de student ook niveau 1 nog niet bereikt heeft. Er kan in dat geval niet gescoord worden.

Werkwijze

Per competentie is een aantal aspecten uitgewerkt die betrekking hebben op de vaardigheden en handelingen (de waarneembare praktijk). Deze zijn niet specifiek op de indicatoren toegespitst. Per aspect is onderscheid gemaakt tussen vier niveaus. De student toont aan met bewijsstukken dat hij een bepaald niveau heeft bereikt. Hij kan hiervoor gebruik maken van de indicatoren. Aan de hand van de bewijsstukken zal de student zelf moeten aangeven hoe hij de theorie heeft gekoppeld aan de praktijk. Ook door lesobservaties kan worden bepaald op welk niveau de student zich bevindt.

Bewijsstukken

Per competentie worden suggesties gedaan voor de soorten bewijsstukken die studenten kunnen aandragen bij de competentie. Deze lijst is niet compleet, andere bewijsstukken kunnen worden gebruikt indien de student dat relevant vindt en kan beargumenteren.

Meer informatie

Meer informatie over de SBL competenties vind je hier: <http://ctmeter.nl/voortgezet-onderwijs/sbl-competenties/>
Meer informatie over de Dublin descriptoren vind je hier: <https://www.nvao.net/system/files/pdf/Dublin%20Descriptoren.pdf>

1. Interpersoonlijk competent

Een docent die interpersoonlijk competent is, zorgt ervoor dat er in zijn klas of lessen een goede sfeer heerst van samenwerken met de leerlingen en samenwerking onderling.				
	1	2	3	4
<i>Contact maken</i>	Observeert hoe ervaren docenten contact met de klas en leerlingen maken.	Reageert op aanwijzingen van docent om meer communicatie met de klas (als groep) tot stand te brengen.	Luistert naar de leerlingen en reageert op hen.	Luistert naar en reageert op leerlingen. Bouwt een band met ze op en kan leerlingen aanzetten tot acties. Er is sprake van effectieve communicatie.
<i>Stimuleren om op een eigen manier te leren</i>	Observeert hoe verschillende docenten de verschillen tussen individuele leerlingen gebruiken in hun les.	Ziet dat leerlingen op verschillende manieren leren (verschillende leerstijlen hebben).	Signaleert verschillen tussen leerlingen in leerstijl en reageert daarop.	Signaleert verschillen tussen leerlingen in leerstijl en helpt en begeleidt leerlingen om hun eigen leerproces vorm te geven.
O&O-specifiek				
<i>Coachen op samenwerken</i>	Gaat in gesprek met een team wanneer zich iets voordoet.	Gaat in gesprek met een team wanneer zich iets voordoet en lost zaken zo goed mogelijk op in overleg met het team.	Taxeert de situatie wanneer zich iets voordoet en beoordeelt wat een team nodig heeft om verder te kunnen.	Wil teams zoveel mogelijk laten ervaren en leren tijdens het samenwerkingsproces en pleegt interventies die het team scherp houden.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 1 voldoende beheerst kun je één of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- video opname van een les feedback van begeleider
- feedback van leerlingen (bijvoorbeeld Roos van Leary)
- observatieverslagen (bijvoorbeeld uit de opdrachten)
- beschrijving van een les

2. Pedagogisch competent

Een docent die pedagogisch competent is, zorgt voor een veilige leeromgeving in zijn klas of lessen. Hij bevordert de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de leerlingen. Hij helpt hen een zelfstandig en verantwoordelijk persoon te worden.				
	1	2	3	4
<i>Begeleiding van leerlingen op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling</i>	Ziet en analyseert hoe docenten op eigen wijze hiermee omgaan.	Kan de sociaal-emotionele ontwikkeling (of de belemmering daarin) nog niet zelf signaleren, maar hier wel mee omgaan als erop gewezen wordt.	Ziet waar individuele leerlingen zijn in hun sociaal-emotionele ontwikkeling en waar ze afwijken of achterblijven.	Signaleert individuele verschillen in sociaal-emotionele ontwikkeling, en kan actie ondernemen om de leerlingen te begeleiden.
<i>Begeleiding van leerlingen op het gebied van zelfstandig en verantwoordelijk worden</i>	Kan de ontwikkeling van individuele leerlingen nog niet zelf signaleren, maar wel helpen bij de begeleiding als daarop gewezen wordt.	Signaleert de ontwikkeling van individuele leerlingen en kan helpen bij de begeleiding als daarop gewezen wordt.	Ziet hoe leerlingen zich ontwikkelen in zelfstandigheid en welke verantwoordelijkheden en welke individuele leerlingen achterblijven daarin en kan daarbij begeleiden.	Signaleert individuele verschillen tussen leerlingen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, en ziet het als zijn pedagogische opdracht om aan deze ontwikkeling bij te dragen.
<i>Begeleiding van leerlingen met het ontwikkelen van talent/capaciteiten</i>	Ziet hoe docenten leerlingen kunnen begeleiden in het ontwikkelen van hun talent.	Kan de talenten en capaciteiten van individuele leerlingen nog niet benoemen, maar als erop gewezen wordt wel mee omgaan.	Ziet welke talenten en capaciteiten leerlingen hebben en houdt rekening met verschillen.	Helpt en begeleidt leerlingen bij het ontwikkelen van individuele talenten en capaciteiten en kan adviseren over de (school)loopbaan. Leert leerlingen wat hun rol en verantwoordelijkheid in de samenleving is, door een voorbeeld te zijn in gedrag.
<i>Verplaatsen in leefwereld van leerlingen.</i>	Kan onder woorden brengen wat leerlingen belangrijk vinden.	Kan onder woorden brengen wat leerlingen belangrijk vinden en sluit zo nu en dan aan bij hun leefwereld.	Houdt rekening met de leefwereld van leerlingen en vindt daar aansluiting bij.	Houdt rekening met de leefwereld van leerlingen, vindt daar aansluiting bij en geeft dit een plaats in het onderwijs.

O&O-specifiek				
Coachen op individuele ontwikkeling	Ziet hoe docenten omgaan met verschillen tussen leerlingen.	Herkent, benoemt en waardeert de verschillen tussen leerlingen.	Stimuleert, door het stellen van vragen, de leerling om eigen kwaliteiten in te zetten en te werken aan verbeterpunten.	Nodigt de leerling uit zijn persoonlijke frustraties en uitdagingen te onderzoeken.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 2 voldoende beheerst kun je een of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- video opname van een les
 - beschrijving van een les
 - lesobservatie
- beschrijving van een situatie buiten de les
 - analyse van een klas/leerlingen
 - feedback van begeleider

3. Vakinhoudelijk en didactisch competent

De docent die vakinhoudelijk en didactische competent is, zorgt voor een krachtige leeromgeving in zijn klas en lessen. Hij helpt leerlingen zich de vakinhoud eigen te maken.				
	1	2	3	4
<i>Vakinhoudelijke kennis</i>	De docent heeft onvoldoende kennis van de ontwerpcyclus en onderzoeksaanpak.	De docent heeft voldoende kennis van de ontwerpcyclus en onderzoeksaanpak. Kan in overleg met de begeleider signaleren of leerlingen de juiste fases in het proces doorlopen en juiste verbindingen maken tussen de fases. Heeft soms nog moeite om te gaan met leerlingen die stapjes zetten 'buiten de projectomschrijving'.	De docent heeft voldoende kennis van de ontwerpcyclus en onderzoeksaanpak om te signaleren of leerlingen de juiste fases in het proces doorlopen en juiste verbindingen maken tussen de fases.	De docent heeft grondige kennis van de ontwerpcyclus en onderzoeksaanpak en heeft voldoende arsenaal om leerlingen de juiste feedback te geven op de ontwerp- of onderzoeksaanpak.
<i>Leerproblemen signaleren</i>	Observeert hoe docenten met leerlingen met leerproblemen omgaan.	Signaleert dat leerlingen leerproblemen hebben.	Signaleert dat leerlingen leerproblemen hebben en houdt rekening met de verschillen tussen leerlingen ten gevolge daarvan.	Signaleert dat leerlingen leerproblemen hebben en onderneemt actie, helpt leerlingen of verwijst hen door.
<i>Feedback geven</i>	Herkent hoe docenten feedback geven aan leerlingen.	Geeft leerlingen tussentijds en na afloop van het project feedback, gericht op het proces en het resultaat.	Geeft op meerdere momenten tijdens het project feedback en gaat in gesprek met de leerling bij de tussentijdse evaluatie.	Weegt af op welke momenten de leerling feedback nodig heeft en ondersteunt de leerling in zijn eigen evaluatieproces.

O&O-specifiek							
<i>Coachen op proces</i>	Observeert hoe docenten projecten organiseren en faciliteren en leerlingen ondersteunen bij planmatig werken.	Heeft grip op projectmatig werken door de uitvoering van het project te organiseren en te faciliteren en leerlingen te ondersteunen bij planmatig werken.	Stimuleert leerlingen projectmatig te werken en hierbij een goede aanpak te kiezen. Geeft ruimte aan eigen initiatief van leerlingen.	Maakt, op basis van het verloop van het proces, een bewuste keuze voor de wijze van begeleiding.			
<i>Coachen op resultaat</i>	Herkent hoe docenten feedback geven aan leerlingen.	Geeft de leerling feedback met de focus op het behalen van het gevraagde eindresultaat.	Coacht, op basis van observatie, leerlingen vanuit wisselend perspectief: docent/coach of opdrachtgever/professional.	Geeft vanuit het oogpunt van de betreffende beroepsbeoefenaar verantwoord en onderbouwd feedback, rekening houdend met de ontwikkeling van de leerling.			
<i>Beoordelen van proces</i>	Beoordeelt de individuele leerling op zijn competenties en neemt zelf- en peerreflectie mee in de beoordeling	Beoordeelt de individuele leerling op zijn leerproces en neemt zelf- en peerreflectie mee in de beoordeling	Differentieert bij de beoordeling tussen het leerproces van individu en de groep.	Beoordeelt het functioneren en het leerproces van het individu in relatie tot het team.			
<i>Beoordelen van product</i>	Beoordeelt het eindproduct vanuit eigen kennis en kunde	Licht oordeel toe op basis van specificaties of checklist.	Beoordeelt het eindproduct en geeft een onderbouwing vanuit de rol als docent/coach en opdrachtgever /professional	Beoordeelt het eindproduct en geeft een onderbouwing waarbij verschillende referentiekaders worden geïntegreerd.			
<i>Bepalen van niveau</i>	Overlegt met de begeleider wat het niveau van de prestatie van de leerling is.	Schat het niveau van de prestatie van de leerling in op basis van zijn eigen referentiekader en de criteria van de opdracht.	Bepaalt het niveau van de prestatie van de leerling op basis van meerdere referentiekaders.	Bepaalt het niveau van de prestatie van de leerling door middel van een (intuïtief) kwaliteitsgevoel en kan dit onder woorden brengen.			
<i>Onderwijs realistisch maken</i>	Schrijft als coauteur een realistisch O&O-project dat aansluit bij een van de zeven werelden van de bètatechniek.	Schrijft als initiator een aansprekend O&O-project met een interessante opdrachtgever, waarbij de inhoud aansluit bij het niveau van het leerjaar...	...en schrijft een O&O-project dat de leerling stimuleert zelfstandig de onderzoeks-/ontwerpcyclus aan te gaan...	...en schrijft een O&O-project waarbij er een sterk verband tussen leerproces en beroepspraktijk ontstaat.			

<i>Beroepsgericht schrijven</i>	Observeert hoe anderen een O&O-project schrijven.	Schrijft een O&O-project waarin beroep en het gevraagde resultaat op elkaar aansluiten. Formuleert de opdracht vanuit de opdrachtgever.	Schrijft een O&O-project waarin deelopdrachten en activiteiten overeenkomen met het werkproces van de beroepsbeoefenaar.	Schrijft een O&O-project waarin de kennisknooppunten* zichtbaar zijn.
<i>Werken in perspectief van het curriculum</i>	Varieert in aanbod (onderzoeks-/ontwerpproject) van projecten in hetzelfde leerjaar.	Legt een relatie tussen het O&O-project en de kennis vanuit zijn of haar vakgebied. Varieert in aanbod (onderzoeks-/ontwerpproject) van projecten binnen meerdere leerjaren.	Legt een relatie tussen het O&O-project en de inhoud van andere vakken. Varieert in aanbod (onderzoeks-/ontwerpproject) van projecten binnen meerdere leerjaren.	Ontwikkelt met het docententeam de leerlijn O&O over alle leerjaren en de zeven werelden van bètatechniek, en maakt verbinding met de leerlijnen van andere vakken.

* de Kleijn, J. (2014). Leren van professionele projecten. Groningen: Uitgave van Stichting Technasium.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 3 voldoende beheerst kun je een of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- lesobservatie
- video opname van een les
- lesplannen
- eigen lesmateriaal
- gebruikte presentaties
- zelfgemaakte toetsen (incl. toetsmatrijzen en correctiemodel)
- leerlingenwerk met feedback daarop
- feedback van begeleider
- beschrijving van een les
- verslag van gesprek met een leerling
- stageopdrachten

4. Organisatorisch competent

Een docent die organisatorisch competent is, zorgt voor een overzichtelijke, ordelijke, taakgerichte sfeer in zijn klas en lessen.				
	1	2	3	4
<i>Organisatie (leer)proces</i>	Weet hoe je het leerproces kunt vormgeven.	Heeft nog structuur nodig van begeleidend docent. Ziet het verschil tussen orde en wanorde nog niet scherp genoeg.	Laat les ordelijk verlopen.	Laat les ordelijk en gestructureerd verlopen. Ondersteunt leeractiviteiten daarmee.
<i>Planning /time-management</i>	Observeert hoe docenten met tijd omgaan in hun lessen	Gaat nog te rigide om met eigen planning. Verliest planning uit het oog.	Is zich bewust van het belang van een goede planning en handelt daarnaar. Komt incidenteel in de problemen.	Kan een realistische tijdsplanning maken, informeert leerlingen daarover en kan er ook flexibel mee omgaan.
O&O-specifiek				
<i>Coachen van leerlingenteams</i>	Kent de regels en grijpt zo nu en dan in.	Maaft afspraken met het leerlingenteam en komt daarop terug.	Observeert het functioneren van het leerlingenteam en maakt dit bespreekbaar.	Maaft, op basis van de situatie in een leerlingenteam, een bewuste keuze voor een interventie.
<i>Begeleiden teamfunctioneren</i>	Geeft achteraf een oordeel over het functioneren van het team.	Geeft tussentijds signalen aan het team.	Geeft tussentijds signalen aan het team en zet oordeel een enkele keer in als begeleidings-instrument.	Zet oordeel continu in als begeleidingsinstrument.
<i>Plan van aanpak</i>	Toetst of een plan van aanpak haalbaar is.	Toetst of een plan van aanpak voldoende deelresultaten oplevert.	Toetst het plan van aanpak in het perspectief van het eindresultaat.	Kan de leerling het plan van aanpak in het perspectief van het eindresultaat laten toetsen.
<i>Projectplanning</i>	Bereidt een project voor en maakt afspraken tijdens het project. Zorgt tijdens het project voor de juiste materialen.	Bereidt een project goed voor door te zorgen dat afspraken op tijd zijn vastgelegd en materialen tijdig geregeld zijn.	Maaft met collega O&O-docenten goede afspraken over taakverdeling en draagt bij aan overzicht en routine in de organisatie van projecten.	Kan op basis van ervaring en inschattingsvermogen flexibel inspelen op situaties en heeft ruimte voor eigen initiatief van leerlingen.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 4 voldoende beheerst kun je een of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- lesplannen
- planningen
- video opname van een les
- lesbeschrijving
- feedback van begeleider
- feedback van leerlingen
- uitwerking Roos van Leary
- uitwerkingen van stageopdrachten

5. Competent in het samenwerken met collega's

Een docent die competent is in het samenwerken met collega's, zorgt ervoor dat zijn werk en dat van zijn collega's op school goed op elkaar afgestemd is. Hij draagt ook bij aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.				
<i>Informatie delen met collega's, overleg en samenwerken.</i>	1 Wacht af of collega's informatie delen.	2 Deelt informatie met collega's en maakt gebruik van informatie van collega's.	3 Deelt belangrijke informatie, en maakt gebruik van informatie van collega's. Stemt werkzaamheden af en neemt deel aan overleg.	4 Deelt systematisch informatie met collega's en vraagt ook om informatie. Stemt werkzaamheden met collega's af, neemt actief deel aan overleg.
<i>Intervisie</i>	Heeft alleen contact met begeleider.	Hoort commentaar van collega's aan, maar heeft moeite om dit toe te passen.	Verwerkt adviezen van collega's in de lespraktijk.	Verwerkt adviezen van collega's in de lespraktijk. Overlegt en kan in dialoog ook adviezen geven aan collega's.
<i>Ontwikkelen en verbeteren van de school</i>	Weet van de ontwikkelingen binnen de school.	Weet van ontwikkelingen binnen de school en houdt deze actief in de gaten.	Is op de hoogte van ontwikkelingen en projecten en past de bevindingen daaruit toe in de lespraktijk.	Werkt samen met collega's aan ontwikkelingen en levert een bijdrage aan verbeteringen in de school.
O&O-specifiek <i>Ontwikkeling O&O binnen de school</i>	Ziet mogelijkheden om het O&O-project te verbinden met andere vakken.	Organiseert dat een vakdocenten in een les inhoudelijk aansluit bij het O&O-project.	Organiseert dat vakdocenten in verschillende lessen inhoudelijk aansluiten bij O&O-projecten.	Maakt samen met vakdocenten vaste afspraken over de samenwerking tussen O&O-projecten en vaklessen.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 5 voldoende beheerst kun je een of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- feedback van begeleider
- feedback van collega's
- beschrijvingen van activiteiten
- beschrijving van ontvangen adviezen en aanpak
- mailwisselingen met collega's
- uitwerkingen van stageopdrachten

6. Competent in het samenwerken met de omgeving

Een docent die competent is in het samenwerken met de omgeving, zorgt ervoor dat zijn professionele handelen en dat van anderen buiten de school (ouders, instanties) goed op elkaar afgestemd is.		1	2	3	4
<i>Informatie uitwisselen met ouders</i>	Weet hoe het contact met ouders verloopt.	Is aanwezig bij contact met ouders (ouderavond).	Levert een bijdrage aan ouderavonden en neemt zodanig contact op met ouders.		Bespreekt indien nodig met ouders gedrag en/of prestaties van een leerling en kan adviseren.
<i>Binnen- en buitenschools leren afstemmen (bijvoorbeeld opdrachten, excursies, stages)</i>	Weet welk leren ook buiten de les kan plaatsvinden.	Begeleidt bij activiteiten.	Helpt bij het organiseren van leeractiviteiten buiten de les en buitenschools.		Helpt bij het organiseren van activiteiten buitenschools en past dit ook actief toe in het onderwijs.
O&O-specifiek					
<i>Netwerk opbouwen</i>	Eigen interesse en kennis zijn leidend bij het zoeken naar een opdracht(gever).	Stelt zich avontuurlijk op bij het zoeken naar een nieuwe opdracht(gever).	Zoekt en legt contact namens het Technasiumnetwerk en gebruikt bewust het gezamenlijke professionele netwerk.		Treedt op als gelijkwaardige partner en onderhandelt over de opdracht met de opdrachtgever.
<i>Contact leggen</i>	Gebruikt alleen de informatie die je al kent van het bedrijf vóór het eerste contact.	Bestudeert de website van het bedrijf vóór het eerste contact.	Kent de organisatiestructuur en de primaire en de ondersteunende processen van een bedrijf bij een eerste contact.		Is op de hoogte van arbeidsmarkt en ontwikkelingen in de branche bij een eerste contact.
<i>Managen van verwachtingen</i>	Gaat in gesprek zonder vooropgezet idee en verkent diverse mogelijkheden.	Beschrijft wat de externe partij kan verwachten van de school en vice versa.	Kan beoordelen of een idee kansrijk is voor een goede opdracht en verkent alle ins en outs rond dat idee. Onderst de opdrachtgever en/of expert in zijn rol op school.		Kan een idee met de opdrachtgever concretiseren en maakt afspraken over activiteiten. Stemt op zorgvuldige wijze de verwachtingen van beide partijen af (school en externe partij).

<i>Werken aan duurzame relaties</i>	Maakt duidelijke afspraken, komt deze na en is zorgvuldig in het afwikkelen van het contact met een bedrijf.	Evalueert na afloop van een project samen met het externe contact en maakt vervolgspraken.	Zet verrassende resultaten van leerlingen in om vervolgafspraken te maken met het bedrijf.	Ziet door middel van afstemming en evaluatie met het externe contact win-win-situaties en benut deze.
<i>Junior professionals kweken</i>	Verlangt goede voorbereiding en representatief gedrag van leerlingen in contact met opdrachtgevers.	Traint de leerlingen vaardigheden op het gebied van omgang met externe contacten	Voelt aan wanneer leerlingen hulp nodig hebben bij het aangaan en/of onderhouden van externe contacten en grijpt in waar nodig.	Kan leerlingen helpen bij het verwerven van inzicht over bedrijfsstructuren en bedrijfsprocessen.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 6 voldoende beheerst kun je een of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- feedback van begeleider
- verslag van ouderavond
- verslag van een leeractiviteit buiten de les
- lessenplan met activiteit
- stageopdracht

7. Competent in reflectie en ontwikkeling

Een docent die competent is in reflectie en ontwikkeling denkt na over zijn beroepsopvattingen en bekwaamheid en is voortdurend bezig zich verder te ontwikkelen en te professionaliseren.	
1	2
<i>Werken aan ontwikkeling</i>	Kent competenties 1-7
	Reflecteert desgevraagd op eigen handelen.
	Reflecteert op eigen handelen en realiseert zich waar verbetering nodig is.
	4
	Reflecteert systematisch op eigen handelen en is voortdurend in ontwikkeling. Kan hier acties aan koppelen.
<i>Gedrag aanpassen aan team en school</i>	Is zich ervan bewust dat op verschillende scholen verschillende regels gelden.
	Herkent de regels van de school.
	Kent de regels van de school en handelt daar ook naar.
	Reflecteert op eigen handelen binnen de regels van de school en past zich aan aan het beleid van het team en de school.
<i>Feedback vragen en gebruiken</i>	Gebruikt feedback onvoldoende.
	Hooft feedback aan en stelt gedrag op onderdelen bij.
	Herkent en staat open voor commentaar van leerlingen collega's en gebruikt het commentaar.
	Vraagt regelmatig om feedback en gebruikt dat voor het ontwikkelen van het eigen handelen.
<i>Professioneel handelen</i>	Bekijkt en herkent handelen dat past bij het beroep van leraar.
	Gedraagt zich nog niet altijd conform de verantwoordelijkheden die bij de rol van docent horen.
	Gedraagt zich als een professional ten opzichte van de leerlingen.
	Handelt als een professional in omgang met leerlingen, ouders, collega's en omgeving.
O&O-specifiek	
<i>Kwaliteit realiseren door co-creatie</i>	Doorloopt een cyclisch schrijfproces van een project in samenwerking met een collega en een redactielid van het expertisecentrum
	Heeft een zelfkritische houding ten opzichte van het schrijven en uitvoeren van een project. Verwerkt eigen verbeterpunten in het project.
	Heeft een zelfkritische houding ten opzichte van het schrijven en uitvoeren van een project. Wisselt verbeterpunten uit met collega's en verwerkt die in het project.
	Past verbeterpunten toe in volgende projecten. Ondersteunt beginnen collega's bij het schrijven van projecten.

Bewijsstukken

Om te bewijzen dat je de onderdelen van competentie 7 voldoende beheerst kun je een of meer van de volgende bewijsstukken gebruiken:

- feedback van begeleider
- feedback van leerlingen
- feedback van medestudenten
- uitgewerkte opdrachten

8. Competent in initiatief nemen en zelf ontwikkelen van ideeën, materialen en oplossingen (Dublin descriptors universitaire master)

Een docent die competent is in het initiatief nemen om (school-)problemen te signaleren, analyseren en zelf uitwerken van oplossingen kan zelf het initiatief nemen om problemen in de les- en schoolpraktijk te analyseren en hierop actie nemen.			
	1	2	3
<i>Oordeelsvorming</i>	<p>1</p> <p>Kan een probleem eenzijdig analyseren.</p>	<p>2</p> <p>Kan een probleem analyseren vanuit de volgende invalshoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktisch-empirisch (informatie van leerlingen, docenten, leermateriaal), ▪ leertheoretisch, ▪ vakdidactisch ▪ randvoorwaardelijk. 	<p>3</p> <p>Kan een probleem evenwichtig analyseren vanuit de volgende invalshoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktisch-empirisch (informatie van leerlingen, docenten, leermateriaal), ▪ leertheoretisch, ▪ vakdidactisch ▪ randvoorwaardelijk.
	4	4	4
	<p>4</p> <p>Kan problemen op eigen initiatief in de eigen en school situatie evenwichtig analyseren vanuit de volgende invalshoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktisch-empirisch (informatie van leerlingen, docenten, leermateriaal), ▪ leertheoretisch, ▪ vakdidactisch ▪ randvoorwaardelijk. 		
<i>Problemen oplossen en ontwerpen</i>	<p>1</p> <p>Kan eenzijdige oplossingen en/of ontwerpen aandragen voor problemen in de eigen en schoolsituatie.</p>	<p>2</p> <p>Kan voor problemen in de eigen en schoolsituatie oplossingen aandragen en/of ontwerpen die gebaseerd zijn op bovenstaande invalshoeken.</p>	<p>3</p> <p>Kan voor problemen in de eigen en schoolsituatie evenwichtige oplossingen aandragen en/of ontwerpen die gebaseerd zijn op bovenstaande invalshoeken.</p>
	4	4	4
	<p>4</p> <p>Kan voor problemen in de eigen en schoolsituatie op eigen initiatief evenwichtige oplossingen aandragen en/of ontwerpen die gebaseerd zijn op bovenstaande invalshoeken.</p>		
<i>Communicatie</i>	<p>1</p> <p>Kan een beeld geven van het werk dat is verricht.</p>	<p>2</p> <p>Kan probleem-, doel-vraagstellingen en oplossingen, formuleren.</p>	<p>3</p> <p>Kan probleem-, doel-vraagstellingen en oplossingen, en hun samenhang en relevantie formuleren.</p>
	4	4	4
	<p>4</p> <p>Kan probleem-, doel-vraagstellingen en oplossingen, en hun samenhang en relevantie helder formuleren.</p>		
<i>Leervaardigheden</i>	<p>1</p> <p>Kan gestuurd onderwijs evalueren en een oplossing ontwikkelen.</p>	<p>2</p> <p>Kan met hulp onderwijs evalueren en een oplossing ontwikkelen.</p>	<p>3</p> <p>Vaardig in het leren evalueren van onderwijs en het ontwikkelen van oplossingen.</p>
	4	4	4
	<p>4</p> <p>Zelfsturend als het gaat om het leren van vaardigheden als het evalueren van onderwijs en het ontwikkelen van oplossingen.</p>		

BIJLAGE 5: Formulier voor niveaubepaling aan de hand van de SBL competenties – versie student

Naam docent in opleiding:		Stage:	Schoolpracticum 2 O&O
Naam vakcoach:		Schoolvak:	
Naam schoolopleider:		Datum:	

	1	2	3	4	onderbouwing
1. Interpersoonlijk competent					
Contact maken					
Stimuleren om op een eigen manier te leren					
O&O specifiek: Coachen op samenwerken					
2. Pedagogisch competent					
Begeleiding op weg naar sociaal emotionele ontwikkeling					
Begeleiding op weg naar zelfstandig en verantwoordelijk worden					
Begeleiding op weg naar het ontwikkelen van talent/capaciteiten					
Verplaatsen in leefwereld leerlingen					
O&O specifiek: Coachen op individuele ontwikkeling					
3. Vakinhoudelijk en didactisch competent					
Vakinhoudelijke kennis					
Leerproblemen signaleren					
Feedback geven					
O&O specifiek: Coachen op proces					
O&O specifiek: Coachen op resultaat					
O&O specifiek: Beoordelen van proces					
O&O specifiek: Beoordelen van product					

O&O specifiek: Bepalen van niveau							
O&O specifiek: Onderwijs realistisch maken							
O&O specifiek: Beroepsgericht schrijven							
O&O specifiek: Werken in perspectief van het curriculum							
4. Organisatorisch competent							
Organisatie (leer)proces							
Planning/ timemanagement							
O&O specifiek: Coachen van leerlingenteams							
O&O specifiek: Begeleiden teamfunctioneren							
O&O specifiek: Plan van aanpak							
O&O specifiek: Projectplanning							
5. Competent in het samenwerken met collega's							
Informatie delen met collega's, overleggen en samenwerken							
Intervisie							
Ontwikkelen en verbeteren van de school							
O&O specifiek: Ontwikkeling O&O binnen de school							
6. Competent in het samenwerken met de omgeving							
Informatie uitwisselen met ouders							
Binnen- en buitenschools leren afstemmen							
O&O specifiek: Netwerk opbouwen							
O&O specifiek: Contact leggen							
O&O specifiek: Managen van verwachtingen							
O&O specifiek: Werken aan duurzame relaties							

O&O specifiek: Junior professionals kweken							
7. Competent in reflectie en ontwikkeling							
Werken aan ontwikkeling							
Gedrag aanpassen aan team en school							
Feedback vragen en gebruiken							
Professioneel handelen							
O&O specifiek: Kwaliteit creëren door co-creatie							
8. Competent in initiatief nemen en zelf ontwikkelen van ideeën, materialen en oplossingen (Dublin descriptoren universitaire master)							
Oordeelsvorming							
Problemen oplossen en ontwerpen							
Communicatie							
Leervaardigheden							

Ruimte voor opmerkingen:

BIJLAGE 6: Formulier voor niveaubepaling aan de hand van de SBL competenties – versie vakcoach en/of schoolopleider

Naam docent in opleiding:		Stage:	Schoolpracticum 2 O&O		
Naam vakcoach:		Schoolvak:			
Naam schoolopleider:		Datum:			
	1	2	3	4	onderbouwing
1. Interpersoonlijk competent					
Contact maken					
Stimuleren om op een eigen manier te leren					
O&O specifiek: Coachen op samenwerken					
2. Pedagogisch competent					
Begeleiding op weg naar sociaal emotionele ontwikkeling					
Begeleiding op weg naar zelfstandig en verantwoordelijk worden					
Begeleiding op weg naar het ontwikkelen van talent/capaciteiten					
Verplaatsen in leefwereld leerlingen					
O&O specifiek: Coachen op individuele ontwikkeling					
3. Vakinhoudelijk en didactisch competent					
Vakinhoudelijke kennis					
Leerproblemen signaleren					
Feedback geven					
O&O specifiek: Coachen op proces					
O&O specifiek: Coachen op resultaat					
O&O specifiek: Boordelen van proces					

O&O specifiek: Beoordelen van product							
O&O specifiek: Bepalen van niveau							
O&O specifiek: Onderwijs realistisch maken							
O&O specifiek: Beroepsgericht schrijven							
O&O specifiek: Werken in perspectief van het curriculum							
4. Organisatorisch competent							
Organisatie (leer)proces							
Planning/ timemanagement							
O&O specifiek: Coachen van leerlingenteams							
O&O specifiek: Begeleiden teamfunctioneren							
O&O specifiek: Plan van aanpak							
O&O specifiek: Projectplanning							
5. Competent in het samenwerken met collega's							
Informatie delen met collega's, overleggen en samenwerken							
Intervisie							
Ontwikkelen en verbeteren van de school							
O&O specifiek: Ontwikkeling O&O binnen de school							
6. Competent in het samenwerken met de omgeving							
Informatie uitwisselen met ouders							
Binnen- en buitenschools leren afstemmen							
O&O specifiek: Netwerk opbouwen							
O&O specifiek: Contact leggen							
O&O specifiek: Managen van verwachtingen							

O&O specifiek: Werken aan duurzame relaties							
O&O specifiek: Junior professionals kweken							
7. Competent in reflectie en ontwikkeling							
Werken aan ontwikkeling							
Gedrag aanpassen aan team en school							
Feedback vragen en gebruiken							
Professioneel handelen							
O&O specifiek: Kwaliteit creëren door co-creatie							
8. Competent in initiatief nemen en zelf ontwikkelen van ideeën, materialen en oplossingen (Dublin descriptoren universitaire master)							
Oordeelsvorming							
Problemen oplossen en ontwerpen							
Communicatie							
Leervaardigheden							

Ruimte voor opmerkingen:

Cijfervoorstel: _____

BIJLAGE 7: Rubric voor het stageverslag schoolpracticum 2 O&O

Voor de beoordeling van het stageverslag moeten alle (met de vakdidacticus afgesproken) opdrachten zijn gedaan. Als er opdrachten ontbreken wordt het verslag niet beoordeeld. Het cijfer van het stageverslag wordt beoordeeld aan de hand van onderstaande rubric.

Aspect	Zwak	Voldoende	Goed
Verzorgen van lessen - lesvoorbereiding	Onvoldoende concrete en niet volledige uitwerking	Voldoende uitwerking, maar het kan concreter en vollediger. Er is enige ontwikkeling te zien.	Concrete en volledige uitwerking met zichtbare ontwikkeling.
Verzorgen van lessen - reflectie	Onvoldoende concrete en niet volledige uitwerking	Voldoende uitwerking, maar het kan concreter en vollediger. Er is enige ontwikkeling te zien.	Concrete en volledige uitwerking met zichtbare ontwikkeling
Verzorgen van lessen - koppeling met theorie vakdidactiek en onderwijskunde	Onvoldoende koppeling met theorie	Voldoende koppeling met theorie en/of goed APA-gebruik*. Literatuur wordt incidenteel en/of niet consistent gebruikt voor lesvoorbereiding en/of reflectie.	Concrete koppeling met theorie en goed APA-gebruik*. Voor lesopzet en reflectie wordt (ook) structureel, consequent en consistent gebruik gemaakt van kennis uit literatuur.
Overige stageopdrachten	Onvoldoende concrete en niet volledige uitwerking van de opdrachten	Voldoende uitwerking, maar het kan vollediger en meer worden toegespitst op de eigen ontwikkeling.	Concrete en volledige uitwerking, waarbij de student duidelijk een relatie legt naar zijn eigen ontwikkeling.
Evaluatie en visie - beschrijving	Onvoldoende concrete en niet volledige uitwerking	Voldoende uitwerking, maar het kan concreter en vollediger. De student beschrijft over de lessen heen leerdoelen die hij heeft ondervonden in de stage. De relatie van visie naar leerdoelen en van leerdoelen naar visie is onvoldoende uitgewerkt.	Concrete en volledige uitwerking. De student beschrijft en analyseert over de lessen heen leerdoelen die hij heeft ondervonden in de stage. De relatie van visie naar leerdoelen en visa versa is goed uitgewerkt.

Evaluatie en visie - koppeling met theorie vakdidactiek en onderwijskunde	Onvoldoende koppeling met theorie en/of gebruik van literatuurverwijzingen volgens APA*	Voldoende koppeling met theorie en/of gebruik van literatuurverwijzingen volgens APA*	Concrete koppeling met theorie en gebruik van literatuurverwijzingen volgens APA*
--	--	--	--

* In overleg met de vakdidacticus mag dit ook een andere referentiestijl zijn

BIJLAGE 8: Beoordeling verslag schoolpracticum 2 O&O

Naam docent in opleiding:		Stage:
Naam vakdidacticus:		Schoolvak:
		Datum:
		Schoolpracticum 2 O&O

Cijfer: _____

Aspect	Z	V	G	Toelichting
Verzorgen van lessen - lesvoorbereiding				
Verzorgen van lessen - reflectie				
Verzorgen van lessen - koppeling met theorie vakdidactiek en onderwijskunde				
Overige stageopdrachten				
Evaluatie en visie - beschrijving				
Evaluatie en visie - koppeling met theorie vakdidactiek en onderwijskunde				

Indien 2 of meer aspecten 'zwak' scoren wordt het cijfer 5 of lager toegekend.
Indien het merendeel van de aspecten voldoende scoort, wordt het cijfer 6 toegekend.
Indien de aspecten gevarieerd voldoende en goed zijn, wordt het cijfer 7 toegekend.
Indien de meeste (maar niet alle) aspecten goed scoren, wordt het cijfer 8 toegekend.
Indien alle aspecten goed scoren, wordt het cijfer 9 toegekend.
Indien alle aspecten goed scoren, uitstekend onderbouwd en zeer gedetailleerd zijn uitgewerkt wordt een 10 toegekend

